

3. Międzynarodowa Szkoła Letnia, Praga – Szczecin 2014:

Annus Mirabilis: Rok 1989 w Europie Środkowo-Wschodniej. Przyczyny, przebieg, skutki

Szczecin – Wrocław – Praga, 24.08. – 07.09.2014

Szkoła letnia „Annus Mirabilis: Rok 1989 r. w Europie Środkowo-Wschodniej“ to trzecia Międzynarodowa Szkoła Letnia organizowana przez Uniwersytet Szczeciński i Uniwersytet Karola w Pradze, wsparta finansowo przez Niemiecką Centralę Wymiany Akademickiej (DAAD) w ramach programu Go East. Odbywa się we współpracy z Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce Uniwersytetu Europejskiego we Frankfurcie nad Odrą oraz Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willego Brandta Uniwersytetu Wrocławskiego.

Rok 2014 to 25. rocznica „roku cudów“. Rekapitulacja dramatycznych, niespokojnych i rewolucyjnych wydarzeń w Polsce, na Węgrzech, w NRD, Czechosłowacji i Rumunii oraz niewiele później w republikach bałtyckich ZSRR odbywa się nie tylko w mediach. Równocześnie nadarza się okazja dla nauk humanistycznych i społecznych do nowego przyjrzenia się schyłkowi państwowej socjalizmu w Europie Wschodniej i Środkowo-Wschodniej oraz następującym po nim przemianom politycznym i społecznym. W naukach społecznych i politologii istnieją już rozwinięte debaty, jednak wraz z rosnącym dystansem czasowym i szerzej otwieranymi archiwami 1989 rok staje się coraz częściej również przedmiotem dyskusji historyków. Wraz z rocznicami wydarzeń z 1989 r. pojawiają się zatem możliwości krytycznego spojrzenia na dotychczasowy dorobek naukowy oraz perspektywy zakreślenia ram postępującej historyzacji.

W każdym z tych społeczeństw przyczyny, przebieg i skutki przełomu są centralnymi tematami eksperckich debat historycznych, jak również trwających dyskusji publicznych i sporów politycznych. Rewolucje z lat 1989 – 1991 są centralnym elementem samostanowienia oraz utożsamiania się z demokracją i towarzyszącą jej kulturą polityczną. Debaty o przeszłości są w tym kontekście zawsze debatami o teraźniejszości i przyszłości.

W centrum międzynarodowej Szkoły Letniej 2014 znajdują się wydarzenia z 1989 r., jak również ich geneza oraz skutki w Polsce i Czechosłowacji (Czechach). Poruszone zostaną szczególnie kontrowersyjne problemy:

- Jaki charakter miały państwa socjalistyczne? Czy w przypadku „demokracji ludowych“ były to dyktatury totalitarne, które przemocą uciskały obywateli, czy jedynie reżimy autorytarne, które do umacniania władzy używały całego repertuaru różnorodnych instrumentów władzy?
- Jakie były przyczyny upadku reżimów socjalistycznych? Obok argumentów gospodarczych i politycznych, jak działania opozycjonistów, należy rozpatrywać odsunięcie zagrożenia radzieckiej interwencji za rządów Gorbaczowa, co umożliwiło rozmowy przy okrągłym stole.
- Ścieżki i różnorodność transformacji w Europie Wschodniej i Środkowo-Wschodniej, które dewaluowały nierzadko najświeższe prognozy. W tym punkcie programu będą omawiane czynniki kulturowe („path dependencies“) oraz różne praktyki stosowania władzy („Leninist legacies“).
- Ostatecznie odpracowanie historii reżimów socjalistycznych przerodziło się w poligon konfliktów. Spory oscylowały wokół amnezji, amnestii oraz lustracji. Jednocześnie tak sformułowana narracja „1989 roku“ stała się istotnym czynnikiem roszczeń o władzę.

Miejscami obrad uczestników Szkoły Letniej będą Szczecin, Wrocław oraz Praga.

Szczecin jest potrójnie interesujący: w latach 1970/71 oraz 1980/81 miasto było centrum strajków i protestów robotniczych w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Miały one jednak podłoże więcej proletariackie niż intelektualne, jak np. w Gdańsku. Równocześnie rozwój sytuacji od

1989 r. był kształtowany przez zmienione znaczenie granic, co wypchnęło Szczecin z pozycji peryferyjnej do środka nowego systemu koordynatów.

We *Wrocławiu*, gdzie sytuacja wyjściowa po 1945 r. było podobna jak w Szczecinie, opozycja lat osiemdziesiątych nosiła wyraźniejsze znamiona intelektualne i artystyczne. W dodatku po 1989 r. miasto rozwijało się dynamiczniej niż Szczecin.

Praga była ośrodkiem „aksamitnej rewolucji“. To stąd pod koniec 1989 r. protesty rozszerzały się na cały kraj, które przyczyniły się do upadku reżimu socjalistycznego. Praga odgrywała również centralną rolę w genezie upadku Muru Berlińskiego – w październiku 1989 r. ponad 3000 obywateli NRD schroniło się na terenie ambasady RFN i dopiero po długich negocjacjach mogli wyjechać na Zachód.

Szkoła Letnia „Annus Mirabilis: Rok 1989 w Europie Środkowo-Wschodniej“ skierowany jest do studentów z Niemiec, Polski, Czech i innych państw. Omówione zostaną wydarzenia z 1989 r., jak również ich geneza i skutki w Europie Środkowo-Wschodniej z uwzględnieniem Polski i Czechosłowacji (Czech). Podczas wykładów i w rozmowach z postaciami transformacji i wybitnymi specjalistami (historykami, kulturoznawcami oraz socjologami), a także we własnych wystąpieniach, uczestnicy będą mieli możliwość uchwycenia i analizowania najważniejszych problemów i aktualnych debat. Istotnym punktem programu są wyjazdy oraz zwiedzania miejsc, gdzie odbywała się „rewolucja“, a które odbędą się wraz z aktorami i świadkami ówczesnych wydarzeń. Za uczestnictwo w Szkole Letniej oraz przygotowanie eseju mogą zostać przyznane punkty ECTS.

Językiem kursu będzie język angielski.

Warunki uczestnictwa:

Złożone podanie wraz z listem motywacyjnym, życiorysem, formularzem zgłoszeniowym, rekomendacją nauczyciela akademickiego

Znajomość języka niemieckiego lub czeskiego jest mile widziana, ale nie obowiązkowa.

Opłata za uczestnictwo: Uczestniczy z krajów Europy Środkowo-Wschodniej opłacą obniżoną kwotę. Bliższe informacje dot. kosztów u organizatorów.

Termin składania podań: 15.6.2014

Organizatorzy:

Prof. dr Jörg Hackmann
Uniwersytet Szczeciński
Instytut Historii i Stosunków
Międzynarodowych
Profesura im. Alfreda Döblina dla historii
Europy Wschodniej (DAAD)
ul. Krakowska 71-79
71-017 Szczecin
POLSKA

dr Torsten Lorenz
DAAD-Langzeitdozent für Geschichte
Instytut Historii Społecznej i Gospodarczej
Fakultet Filozoficzny
Uniwersytet Karola w Pradze
nám. J. Palacha 2
116 38 Praga 1
CZECHY

torsten.lorenz@ff.cuni.cz

joerg.hackmann@univ.szczecin.pl